

МЕТОДИКА ЗА ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА *MANNIA TRIANDRA*

Анна Ганева, Райна Начева

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ИМЕ НА ОБЕКТА	3
2. КРИТЕРИИ И ПАРАМЕТРИ	3
3. МОМЕНТНА ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА НИВО НАХОДИЩЕ	8
4. ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО, ВЪЗ ОСНОВА НА СРАВНЕНИЕ МЕЖДУ ДВЕ ГОДИНИ... 13	13
5. ЦЯЛОСТНА ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА НАЦИОНАЛНО НИВО	17
6. ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА БИОГЕОГРАФСКО И НА НАЦИОНАЛНО НИВО ЗА НЕУЖДИТЕ НА ДОКЛАДВАНЕТО ПО ЧЛ. 17 ОТ ДИРЕКТИВАТА ЗА МЕСТООБИТАНИЯТА ... 17	17

1. Име на обекта *Mannia triandra* (Scop.) Grolle

(*Grimaldia rupestris* (Nees) Lindenb.)

Отдел Marchantiophyta

Клас Marchantiopsida

Семейство Auctoniaceae

2. Критерии и параметри

Представените параметри за оценка на състоянието на популациите са съобразени с биологичните особености на вида и с екологично важни характеристики на местообитанието, които при промяна могат да доведат до промени и в състоянието на популациите.

Mannia triandra е вид, включен в Приложение II на Директивата за местообитанията, затова оценките се правят на ниво конкретно находище (място за мониторинг), на биогеографско и на национално ниво. Оценката на биогеографско ниво се получава, когато се вземат предвид данните от всички находища, попадащи в даден биогеографски регион, предвид съществуващата общоприета европейска методика. Оценка на национално ниво се получава при обработка на данните от всички мониториращи находища в страната.

Възприетата единица за отчитане размера на популацията е площ, изразена в m^2 .

Референтните стойности са определени чрез полеви наблюдения.

Описаните по-долу параметри съответстват на посочените в таблицата в точка 5 от настоящия документ. Първата цифра съответства на поредния номер на критерия, а втората – на поредния номер на параметъра в рамките на даден критерий. Напр. „Параметър 1.2“ означава критерий 1, параметър 2 от този критерий.

Критерий 1. Популация в границите на находището

➤ Параметри.1.1 Площ на чимчетата

Описание. Представява площта, заета от чимчетата на вида в границите на пробната площ.

Единица. Площ в cm^2 /пробна площ.

Начин на изчисляване. Отчита се площта на чимчетата в пробна площ от 4x4 m.

1 вариант: ако пробната площ в находището е само една

$$S = \sum_{i=1}^n s_i ,$$

s_i – площ на отделно чимче или група чимчета в пробната площ, n – брой чимчета в пробната площ

2 вариант: ако има заложили повече от една пробна площ за находище

$$S = \frac{\sum_{j=1}^k \sum_{i=1}^n s_{ij}}{k} ,$$

s_{ij} – площ на отделно чимче или група чимчета в една пробна площ; n – брой чимчета или група чимчета в една пробна площ; k – брой пробни площи в находище.

Обосновка. Параметърът дава представа за жизнеността и уязвимостта на популацията към различни негативни влияния. Колкото по-малка или намаляваща е популацията, толкова по-чувствителна е тя и с по-малък адаптивен потенциал.

Референтна стойност. Площ, заемана от чимове 100 cm².

➤ **Параметър 1.2. Брой дискретни чимове (отделени на повече от 2 cm един от друг) или групи чимове**

Описание. Видът е с малки размери и начин на растеж и развитие, който не позволява изброяване на конкретни индивиди. Могат да се различат отделни чимове, като за дискретни такива се приемат разположените на повече от 2 cm един от друг.

Единица. Брой чимове

Начин на изчисляване. Изброяване в границите на пробна площ от 4x4 m.

1 вариант – само една пробна площ в находище:

$$N = \sum_{i=1}^n N_i ,$$

N_{ii} – отделно чимче или група чимове, n – брой чимчета или групи от чимчета в пробната площ

2 вариант – повече от една пробна площ в находище:

$$N = \frac{\sum_{j=1}^k \sum_{i=1}^n N_{ij}}{k},$$

N_{ij} – отделно чимче или група от чимчета в пробна площ; n – брой чимчета в пробна площ; k – брой пробни площи

В този случай мерната единица и референтната стойност ще бъдат брой за пробна площ.

Обосновка. Освен общата площ, важна характеристика на популацията е броят на отделните чимове. По-големият брой е индикация за успешно развитие.

Референтна стойност. 5 чима на разстояние повече от 2 cm един от друг в пробна площ

Критерий 2. Площ на находището

➤ Параметър 2.1. Площ на находището

Описание. Представлява хомогенна площ, която се обитава от вида и в която съществуват възможности за разселване

Единица – m².

Начин на изчисляване. Този параметър не се определя директно при теренните наблюдения. Площта се определя след очертаване на полигона на популацията и добавяне на съседни площи със сходна екологична и топографска характеристика. Използват се ГИС подходи.

Обосновка. Стойността на този параметър дава представа за възможността за разрастване на популацията, което се отразява върху нейната жизненост и уязвимост към различни негативни влияния. Колкото по-малка е площта на местообитанието, толкова по-уязвима е популацията.

Референтна стойност – 400 m²

Критерий 3. Структура и функции

➤ Параметър 3.1. Проективно покритие на тревистите видове

Описание. Представлява проекция на надземните части на тревистите растения в пробната площ, изразена в проценти.

Единица – %

Начин на изчисляване. Проективното покритие се определя експертно в границите на пробната площ. Изразява се в % онази част от площта на пробната площ, която е заета с тревисти растения.

Обосновка. В повечето случаи растежът на мъховете се угнетява при наличие на плътна тревна покривка, особено с участие на житни растения. Затова отчитането на промените през годините в проективното покритие на тревистите растения е важен показател за характеристиката на местообитанието

Референтна стойност. Проективно покритие 30%.

➤ **Параметър 3.2. Проективно покритие на храстите**

Описание. Представява проекция на надземните части на храстите в пробната площ и в територия около пробната площ в радиус 10 m, изразена в проценти. Тъй като за храстите пробна площ от 4x4 m

Единица – %

Начин на изчисляване. Проективното покритие се определя експертно в границите на пробната площ. Изразява се в % онази част от площта на пробната площ, която е заета с храсти.

Обосновка. Обрастването с храсти е естествен сукцесионен процес на преход от тревна към храстово-дървесна и дървесна растителност при отсъствие на благоприятни условия за поддържане на тревния характер на растителността на дадена територия. Такава тенденция в развитието на местообитанието би довела до негативни промени в условията на обитаване.

Референтна стойност. Проективно покритие 30%.

Параметър 3.3. Проективно покритие на съпътстващите видове мъхове.

Описание. Представява проективното покритие на чимове на другите видове мъхове върху субстрата с изследвания вид в пробната площ.

Единица –%.

Начин на изчисляване. Проективното покритие се определя експертно в границите на пробната площ, като площта, заета с чимове на други видове мъхове, се изразява в %.

Обосновка. Наличието и на други видове мъхове в близост до *Mannia triandra* стабилизира каменистата почва и създава добри условия за

закрепване и на *Mannia triandra*, както и спомага за задържане на влага в почвата. Доминирането обаче на едротуфести мъхове конкурира развитието на *Mannia triandra*. Отчитането на общото проективно покритие през годините дава възможност за установяване на тенденции в общото развитие на мъховата покривка в находището.

Референтна стойност – проективно покритие 25%.

Параметри от Критерий 4 „Съществуващи или потенциални заплахи за местообитанието“. Отчитат се по време на теренната работа чрез експертна оценка и/или експертът впоследствие прави необходимите справки в бази данни, публикувана информация и др. източници. Предвид обстоятелството, че *Manna triandra* е вид от Приложение II на Директивата за хабитатите и данните за състоянието на популацията и местообитанията му подлежат на докладване съгласно чл. 17 на Директивата, при оценка на заплахите, трябва да се използва общоприетата номенклатура на заплахите (справочен портал на Натура 2000 http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal).

Параметър 4.1. Използване на биоциди, хормони, химикали. *Единица*: част от площта на находището, повлияно от заплахата, изразено в %. *Референтна стойност*: отсъствие на заплахата.

Параметър 4.2. Опожаряване. *Единица*: част от площта на находището, повлияно от заплахата, изразено в %. *Референтна стойност*: отсъствие на заплахата.

Параметър 4.3. Намаляване или загуба на специфични характеристики на природното местообитание. *Единица*: част от площта на находището, повлияно от заплахата, изразено в %. *Референтна стойност*: отсъствие на заплахата.

Параметър 4.4. Интензивна паша. *Единица*: част от площта на находището, повлияно от заплахата, изразено в %. *Референтна стойност*: отсъствие на заплахата.

Параметър 4.5. Залесяване в открити земи. *Единица*: част от площта на находището, повлияно от заплахата, изразено в %. *Референтна стойност*: отсъствие на заплахата.

Параметър 4.6. Промяна на състава на видовете (сукцесия). *Единица*: част от площта на находището, повлияно от заплахата, изразено в %. *Референтна стойност*: отсъствие на заплахата.

3. Моментна оценка на състоянието на ниво находище

Таблица 1. Моментна оценка на ниво находище на параметри, които не подлежат на статистическа обработка.

Наименование	Мерна единица	Референтна стойност (TL)	Стойност на параметъра	Оценка на състоянието по всеки параметър
1.1 Площ на чимчетата	cm ² /пробна площ	100		
1.2. Брой дискретни чимове или групи чимове	брой	5		
2.1. Площ на находището	m ²	400		
3.1. Проективно покритие на тревистите видове	%	30		
3.2. Проективно покритие на храстите	%	30		
3.3. Проективно покритие на съпътстващите видове мъхове	%	25		
4.1. Използване на биоциди, хормони, химикали	%	0		
4.2. Опожаряване	%	0		

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ

Наименование	Мерна единица	Референтна стойност (TL)	Стойност на параметъра	Оценка на състоянието по всеки параметър
4.3. Намаляване или загуба на специфични характеристики на природното местообитание	%	0		
4.4. Интензивна паша	%	0		
4.5. Залесяване в открити земи	%	0		
4.6. Промяна в състава на видовете (сукцесия)	%	0		
Крайна оценка на състоянието на вида				

Таблица 2. Матрица за оценка на моментното състояние на ниво находище

Критерии и параметри	Мерна единица/референтни стойности	Благоприятно	Неблагоприятно - незадоволително	Неблагоприятно - лошо	Неизвестно (недостатък на информация за да се направи оценка)
КРИТЕРИЙ 1. ПОПУЛАЦИЯ В ГРАНИЦИТЕ НА НАХОДИЩЕТО					
Параметър 1.1. Площ на чимчетата	Площта, заемана от чимове/100 cm ²	100 и над 100 cm ²	Между 99 и 70 cm ²	Под 70 cm ²	Наличната достоверна информация е недостатъчна за определяне на статуса
Параметър 1.2. Брой дискретни чимове или групи чимове, отделени на повече от 2 cm един от друг	5 чима	5 и над чима	4-3 чима	Под 3 чима	Наличната достоверна информация е недостатъчна за определяне на статуса
Цялостна оценка по Критерий 1		Всички параметри в зелено или до 25% недостатъчна информация	Комбинация	Поне един параметър в червено	Две или повече 'Неизвестно' комбинирани със зелено или всички "Неизвестно"
КРИТЕРИЙ 2. ПЛОЩ НА НАХОДИЩЕТО					
Параметър 2.1. – Площ на находището	m ² /400 m ²	Равна или по-голяма от референтната	Под 400 m ² и до 150 m ²	Под 150 m ²	Наличната достоверна информация е недостатъчна за определяне на статуса
Цялостна оценка по Критерий 2		Параметърът е в зелено	Параметърът е в жълто	Параметърът е в червено	Оценката по параметър 2.1 е «Неизвестно»

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ

Критерии и параметри	Мерна единица/референтни стойности	Благоприятно	Неблагоприятно - незадоволително	Неблагоприятно - лошо	Неизвестно (недостатък на информация за да се направи оценка)
КРИТЕРИЙ 3. СТРУКТУРИ И ФУНКЦИИ					
Параметър 3.1. Покритие на тревистите растения	Процент/30%	Покритие не повече от 30%	Между 30 и 60%	Над 60%	Наличната достоверна информация е недостатъчна за определяне на статуса
Параметър 3.2. Покритие на храстите	Процент/30%	Покритие не повече от 30%	Между 30 и 50%	Над 50%	Наличната достоверна информация е недостатъчна за определяне на статуса
Параметър 3.3. Общо проективно покритие на съпътстващите мъхове	Процент/25%	Покритие до 25%	Между 25 и 50%	Над 50%	Наличната достоверна информация е недостатъчна за определяне на статуса
Цялостна оценка по Критерий 3		Всички параметри в зелено или до 25% недостатъчна информация	Комбинация	Поне един параметър в червено	Две или повече 'Неизвестно' комбинирани със зелено или всички "Неизвестно"
КРИТЕРИЙ 4. СЪЩУСТВЕВАЩИ ИЛИ ПОТЕНЦИАЛНИ ЗАПЛАХИ ЗА МЕСТООБИТАНИЕТО					
Параметър 4.1. Използване на биоциди, хормони, химикали	част от площта на находището, повлияно от заплахата	Отсъствие на заплахата	До 10% от находището в неблагоприятно състояние	Повече от 10% от находището в неблагоприятно състояние	Наличната достоверна информация е недостатъчна за определяне на статуса

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ

Критерии и параметри	Мерна единица/референтни стойности	Благоприятно	Неблагоприятно - незадоволително	Неблагоприятно - лошо	Неизвестно (недостатък на информация за да се направи оценка)
Параметър 4.2. Опожаряване	част от площта на находището, повлияно от заплахата	Отсъствие на заплахата	До 1% от находището в неблагоприятно състояние	Повече от 1% от находището в неблагоприятно състояние	Наличната достоверна информация е недостатъчна за определяне на статуса
Параметър 4.3. Намалване или загуба на специфични характеристики на природното местообитание	част от площта на находището, повлияно от заплахата	Отсъствие на заплахата	Между 1-25% от находището увредено	Над 25% от находището увредено	Наличната достоверна информация е недостатъчна за определяне на статуса
Параметър 4.4. Интензивна паша	част от площта на находището, повлияно от заплахата	Отсъствие на заплахата	До 1% от находището в неблагоприятно състояние	Повече от 10% от находището в неблагоприятно състояние	Наличната достоверна информация е недостатъчна за определяне на статуса
Параметър 4.5. Залесяване в открити земи	част от площта на находището, повлияно от заплахата	Отсъствие на заплахата	До 1% от находището в неблагоприятно състояние	Повече от 10% от находището в неблагоприятно състояние	Наличната достоверна информация е недостатъчна за определяне на статуса
4.6. Промяна в състава на видовете (сукцесия)	част от площта на находището, повлияно от заплахата	Отсъствие на заплахата	До 1% от находището в неблагоприятно състояние	Повече от 10% от находището в неблагоприятно състояние	Наличната достоверна информация е недостатъчна за определяне на статуса

Критерии и параметри	Мерна единица/референтни стойности	Благоприятно	Неблагоприятно - незадоволително	Неблагоприятно - лошо	Неизвестно (недостатък на информация за да се направи оценка)
Цялостна оценка по Критерий 4		Всички параметри в зелено или до 25% недостатъчна информация	Комбинация	Поне един параметър в червено	Две или повече 'Неизвестно' комбинирано със зелено или всички "Неизвестно"
Обща оценка по четирите критерия на ПС		Всички критерии зелени	Комбинация	Един ИЛИ повече червени	Две или повече 'Неизвестно' комбинирано със зелено или всички "Неизвестно"

4. Оценка на състоянието, въз основа на сравнение между две години.

Сравняват се стойностите между двете години и разликата се дава в % от по-високата стойност, отбелязва се тенденцията за всеки параметър: [$>$] – намалява, [$=$] – няма промяна, [$<$] – увеличава се.

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ

Таблица 3. Оценка на състоянието, въз основа на сравнение между две години при параметрите, които не подлежат на статистическа обработка

Наименование	Мерна единица	Референтна стойност (TL)	Стойност на параметъра от находище I	Стойност на параметъра от находище II	Оценка на състоянието по всеки параметър в находище I	Оценка на състоянието по всеки параметър в находище II	Разлика между двете години %	Крайна оценка на състоянието по всеки параметър
1.1 Площ на чимчетата	cm ²	100						
1.2. Брой дискретни чимове или групичимове	брой	5						
2.1. Площ на находището	m ²	400						
3.1. Покритие на тревистите видове	%	30						
3.2. Покритие на храстите	%	30						
3.3. Общо проективно покритие	%	25						

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ

Наименование	Мерна единица	Референтна стойност (TL)	Стойност на параметъра от находище I	Стойност на параметъра от находище II	Оценка на състоянието по всеки параметър в находище I	Оценка на състоянието по всеки параметър в находище II	Разлика между двете години %	Крайна оценка на състоянието по всеки параметър
на съпътстващите видове								
4.1. Използване на биоциди, хормони, химикали	%	0						
4.2. Опожаряване	%	0						
4.3. Намаляване или загуба на специфични характеристики на природното местообитание	%	0						
4.4. Интензивна паша	%	0						

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ

Наименование	Мерна единица	Референтна стойност (TL)	Стойност на параметъра от находище I	Стойност на параметъра от находище II	Оценка на състоянието по всеки параметър в находище I	Оценка на състоянието по всеки параметър в находище II	Разлика между двете години %	Крайна оценка на състоянието по всеки параметър
4.5. Залесяване в открити земи	%	0						
4.6. Промяна в състава на видовете	%	0						

5. Цялостна оценка на състоянието на национално ниво

Оценката на национално ниво съвпада с тази на ниво находище.

6. Оценка на състоянието на биогеографско и на национално ниво за нуждите на докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията

За видове от приложение II на „Директивата за местообитанията“, какъвто е и *Mannia triandra*, се използват стандартните методики, таблици и формат за представяне на данните на биогеографско и национално ниво за докладване по чл. 17 на „Директивата за местообитанията“. Попълва се приложената по-долу таблица, чийто полета съдържат указания за попълване. Форматът за докладване подлежи на корекции от страна на ЕК и е възможно да бъде променен. Това следва да се има предвид при прилагане на настоящата методика за оценка.

Референтен портал за докладване по чл. 17 на Директивата за местообитанията: http://bd.eionet.europa.eu/activities/Reporting/Article_17/reference_portal

След провеждане на мониторинг в избраните места, се пристъпва към групиране на тези места по биогеографски региони (с помощта на GIS подходи), за да се получат данни за основни и важни показатели като площ на ареала на вида, размер на популацията, площ на местообитанията на ниво биогеографски регион.

Показателят „**Площ на ареала**“ (*точка 2.3.1 от таблицата*) се изчислява в km² с помощта на грид 10x10 km (ETRS 89 grid). Използват се GIS подходи, като методиката на изчисляване е описана в Ръководството за оценка и докладване по чл. 17 на Директивата за местообитанията. При отчитането на този показател се взема предвид самото присъствие на вида в квадрата. В повечето случаи реално популацията на вида заема много по-малка площ в границите на този квадрат, но неговото разпространение се приема за 100 km². Технически, разпространението се изчислява чрез запълване на незаетите гридове, разположени между заетите гридове до формиране на единен полигон, но с отчитане на по големите естествени прекъсвания. Външният контур на разпространението следва да изключва големите естествени прекъсвания, причинени от екологични фактори. За прекъсвания в площта на ареала се приемат празнини с дистанция от най-малко 40 км.

Показателят „**Благоприятни референтни стойности на разпространение**“ (*точка 2.3.9 от таблицата*) също се представя в km². При определяне на този показател трябва да се вземе предвид следното:

- ✓ настоящо разпространение;

- ✓ потенциално и историческо разпространение предвид физически и екологични условия;
- ✓ причини за промени;
- ✓ територия, необходима за осигуряване на дългосрочното оцеляване на вида в благоприятно състояние.

Този показател се определя въз основа на следните критерии:

- най-малко разпространението при влизане на Директивата в сила (размер и конфигурация).
- достатъчно голям, за да осигури дългосрочното оцеляване на вида в благоприятно състояние, като се включват всички вариации на вида.

Не е задължително благоприятното референтно разпространение да обхваща цялото потенциално или историческо разпространение. При видове с флукуиращи находища и популации следва да обхващат всички части, които видът заема.

Благоприятната референтна стойност на разпространение, определена при изпълнение на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г”. е 21.09 km² . Предвид използването на моделиране за определяне на потенциалните местообитания, считаме, че тази стойност е силно завишена и е необходимо при следващ мониторинг да се прецизира.

Показател **“Оценка размера на популацията” (точка 2.4.2 от таблицата)**. За мъховете се използват одобрените популационни единици, различни от индивиди. За *Mannia triandra* тази единица е площ в m².

В полето **2.4.4. от таблицата** – година или период се попълва годината или периода, в който е проведен мониторинга

Показателят **„Благоприятни референтни стойности на популацията ” (точка 2.4.14. от таблицата)** се определя като се имат предвид критерии като историческо разпространение и обилие, биологични и екологични условия, пътища за разпространение и др. Популацията трябва да е достатъчно голяма, за да осигури жизнеспособна структура. **За благоприятна референтна стойност на популацията** `е възприета тази, определена при изпълнение на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г”. 0.0374 m² (в Алпийския биогеографски регион и на национално ниво).

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ

Показателят „*Местообитание на видовете*“ (точка 2.5.) и по-конкретно „*Оценка на площта*“ (точка 2.5.1. от таблицата) се определя въз основа на конкретно събрани данни по време на мониторинга. Това е реално заетата площ от популацията на вида в границите на ареала му. Най-често тази площ е многократно по-малка от площта на ареала. Площта на вида се оценява на ниво биоекографски район, като сумарната площ в този биоекографски район, резултат от площта на популациите на вида в защитените зони и извън тях.

Определянето на качеството на местообитанието (точка 2.5.4 от таблицата - „*Качество на местообитанието*“ като „Добро“, „Средно“ или „Лошо“ се извършва като се вземе предвид цялостната оценка за критерий 3 „Структура и функции на местообитанието“ дадена за отделни места за мониторинг.

Добро	Средно	Лошо	НЕИЗВЕСТНО
Всички места с оценка по параметъра в благоприятно състояние	Друга комбинация	Едно или повече места по параметъра с оценка лошо	Две или повече 'Неизвестно' комбинирани със зелено или всички "Неизвестно"

За показателя „2.5.9 *Площ на подходящите местообитания на вида*“ се записва стойността, определена като референтна за параметър „площ на находищата на ниво „място за мониторинг“ , като също се вземат предвид и броя на местата за мониторинг. В случая с *Mannia triandra*, която е достоверно известна от едно място, тази стойност е 400 m²

Отчитането на показател „2.9.4. *Бъдещи перспективи*“ се извършва на основата на експертно мнение, чрез отчитане на данните от оценката на ниво места за мониторинг в дадения биоекографски регион. Представява очакваното състояние на видовете в следващите 2 периода на отчитане – т.е. 12 години, като оценката е експертна. Преценка се прави въз основа на тенденциите, влиянията (положителни и отрицателни) и мерките които се взимат

Матрица за оценка на бъдещи перспективи

Актуален статус или параметър	Бъдеща тенденция	Бъдещ статус	Перспективи (числата отговарят на бележките по долу)
Равно/повече от БРС	+ (нарастващо)	> (повече от БРС)	Добри

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ

Актуален статус или параметър	Бъдеща тенденция	Бъдещ статус	Перспективи (числата отговарят на бележките по долу)		
Равно/повече от БРС	= (стабилно)	=/> (Равно/повече от БРС)	Добри		
Равно на БРС	- (намаляващо)	</<< (под БРС)	Лошо (1)	Много лошо (1)	
Над БРС	- (намаляващо)	>/=</<< (над/равно/под БРС)	Добри (2)	Лошо (2)	Много лошо (2)
По-малко от БРС	+ (нарастващо)	>/=< (над/равно/под БРС)	Добри (3)	Лошо (3)	Много лошо (3)
По-малко от БРС	= (стабилно)	< (под БРС)	Лошо (1)	Много лошо (1)	
По-малко от БРС	- (намаляващо)	< (под БРС)	Лошо (1)	Много лошо (1)	
Unknown	+ (нарастващо)/ - (намаляващо)/ = (стабилно)/ X (неизвестно)	X (неизвестно)	Неизвестно		
Под БРС Равно/повече от БРС	X (неизвестно)	X (неизвестно)	Неизвестно		

Бележки

1 - В зависимост от това дали бъдещият статус се предполага, че ще е под прага за неблагоприятен лош или не за двата отчетни периода (12 години).

2 - В зависимост от това дали бъдещият статус се очаква да бъде при/над или под БРС за неблагоприятен-лош за двата отчетни периода (12 години)

3 - В зависимост от това дали бъдещият статус ще надхвърли БРС или прага за неблагоприятен лош за двата отчетни периода (12 години).

Целта на представените по-долу таблици е да подпомогнат тази оценка.

Таблица за оценка за бъдещи перспективи на биологичен вид

Параметър	Бъдеща тенденция	Бъдещ статус	Перспективи
Диапазон			
Популация			
Местообитание			

Бъдещи перспективи

Въпреки, че нивото на спадане на параметъра и абсолютното му отклонение от Благоприятната референтна стойност в бъдеще са важни, смислен подход е да се използва само посоката на бъдещата тенденция и да се предрече бъдещия статус (или еквивалент), тъй като по-точно измерване е трудно да се получи.

Очевидно, след като даден параметър се идентифицира с лоши перспективи, оценката на бъдещите перспективи ще е „Неблагоприятен-лош“ и не е необходимо да се разглеждат другите параметри, но завършването на процеса може да помогне с информация за бъдещи управленски нужди.

След като бъдат компилирани бъдещите перспективи за 3 параметъра, могат да се оценят цялостните Бъдещи перспективи с помощта на следните правила:

	Благоприятно	Неблагоприятно-средно	Неблагоприятно-лошо	Неизвестно
Бъдещи преспективи	Всички параметри са с добри перспективи или перспективите на един параметър са неизвестни а останалите са добри	Друга комбинация	Един или повече параметри с оценка лошо	Два или повече параметри с оценка неизвестна и няма параметър с оценка лоша

Основна оценъчна матрица
за биогеографски регион в границите на държава членка

Параметър	Природозащитен статус			
	Благоприятен ("зелен")	Неблагоприятно - незадоволително ("оранжев")	Неблагоприятно – лошо ("червен")	Неизвестно (недостатъчна информация за да се направи оценка)
Разпространение	Стабилна (загуба или експанзия в баланс) или увеличаваща се И не по-малка от Благоприятно	Всяка друга комбинация	Значително намаляване: Еквивалентно на намаляване повече от 1 % годишно през периода на	Няма информация или е недостатъчно надеждна

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ

Параметър	Природозащитен статус			
	Благоприятен ("зелен")	Неблагоприятно - незадоволително ("оранжев")	Неблагоприятно – лошо ("червен")	Неизвестно (недостатъчна информация за да се направи оценка)
	референтно разпространение'		отчитане <u>ИЛИ</u> повече от 10% под Благоприятното референтно разпространение	
Популация	Популация(и) не по малка от 'Благоприятна референтна популация' И размножаване, смъртност и възрастова структура не различаващи се от нормата (ако има налични данни)	Всяка друга комбинация	Значително намаляване: Еквивалентно на намаляване повече от 1 % годишно (индикативната стойност може да се различава ако е надлежно аргументирано) през периода на отчитане <u>И</u> под 'Благоприятна референтна популация' <u>ИЛИ</u> повече от 25% под Благоприятната референтна популация <u>ИЛИ</u> размножаването, смъртността и възрастовата структура силно се различават от нормалната (ако има налични данни)	<i>Няма информация или е недостатъчно надеждна</i>
Местообитание на видове	Площта на местообитанията е достатъчно голяма (и стабилна или увеличаваща се) И качеството на хабитатите е	Всяка друга комбинация	Площта на местообитанието е явно недостатъчно голяма за осигуряване дългосрочното оцеляване на вида <u>ИЛИ</u>	<i>Няма информация или е недостатъчно надеждна</i>

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ

Параметър	Природозащитен статус			
	Благоприятен ("зелен")	Неблагоприятно - незадоволително ("оранжев")	Неблагоприятно – лошо ("червен")	Неизвестно (недостатъчна информация за да се направи оценка)
	подходящо за дългосрочното оцеляване на вида		качеството на местообитанието е лошо, явно не позволяващо дългосрочно оцеляване на вида.	
Бъдещи перспективи (по отношение на популация, разпространение и наличие на местообитание)	Главни въздействия и заплахи за видовете не са значителни; видовете ще са дългосрочно жизнени	Всяка друга комбинация	Сериозни влияния от въздействия и заплахи върху вида; много лоши перспективи за вида, дългосрочната жизнестойност в риск.	Няма информация или е недостатъчно надеждна
Цялостна оценка на ПС¹	Всички "зелено" ИЛИ три "зелено" и едно "Неизвестно"	Едно или повече ("оранжево") но не "червен"	Едно или повече "червено"	Две или повече 'Неизвестно' комбинирано със 'зелено' или всички "Неизвестно"

Формат за докладване на основните резултати от изследвания по чл. 11^а за видове от Анекс II, IV и V

(попълва се поотделно за всеки биогеографски регион)

Име на полето	Кратки обяснения	
0.1 Страна членка	BG	
0.2 Видове	0.2.1 Код на вида	
	0.2.2 Научно име на вида	
	0.2.3 Алтернативно научно име на вида Незадължително	Научно име използвано на национално ниво ако е различно от 0.2.2
	0.2.4 Обикновено име Незадължително	На национален език
1 Национално ниво		
1.1 Карта	(Разпространение) и (площ на разпространението) в страната членка	

¹ Специфичен символ (показател +/-/=/x) да се използва при неблагоприятните категории, за да индикира цялостна тенденция в природозащитния статус

1.1.1 Карта на диапазона	Внася се карта като GIS файл – заедно със съответните метаданни. Стандартът за внасяне е 10x10km ETRS гридова мрежа, проекция ETRS LAEA 5210	Посочете ако вида се счита за ‘чувствителен’
1.1.2 Използвани методи – карта	3 = пълно проучване 2 = екстраполации от проучвания върху части от популацията или от извадки 1 = основано на експертно мнение 0 = липсващи данни	
1.1.3 Година или период	Година или период когато актуалните данни за разпространението са събрани	
1.1.4 Допълнителна карта на диапазона – незадължително	В случаите, когато страната членка иска да внесе допълнителна карта, различаваща се от стандартната карта от точка 1.1.1.	
1.1.5 Карта на разпространението	Въведете картата, която е била използвана за определяне на разпространението, следвайки същия стандарт както 1.1.1. или 1.1.4	
2 Биогеографско ниво <i>Попълнете за всеки биогеографски или морски регион</i>		
2.1 Биогеографски регион	Изберете: Алпийски (ALP), Атлантически (ATL), Черноморски (BLS), Бореален (BOR), Континентален (CON), Средиземноморски (MED), Макаронезийски (MAC), Панонски (PAN), Степен (STE), Морски Атлантически (MATL), Морски Средиземноморски (MMED), Морски Черноморски (MBLS), Морски Макаронезийски (MMAC), Морски Балтийски (MBAL)	
2.2 Публикувани източници	Ако данните по-долу са от публикувани източници, дайте референция или линк към интернет страница/и. Посочете: автор, година, заглавие на публикацията, източник, том, брой страници, интернет адрес.	
2.3 Разпространение	В рамките на биогеографския регион	
2.3.1 Площ на ареала	Обща площ на ареала в границите биогеографския регион в км ² . Препоръчва се методът описан в раздел IV.a.i „Разпространение“ от насоките към формата за докладване.	
2.3.2 Използван метод	3 = пълно изследване или детайлна статистическа оценка 2 = Изчисления на базата на частични данни с някои екстраполации и/или моделиране 1 = Изчисления на базата на експертно мнение без или с минимални проби 0 = Няма данни	
2.3.3 Краткосрочен план – Период	Има се предвид 12-годишен времеви период или период максимално близък до него. (първият такъв период е 2001-2012 г.) Краткосрочната тенденция трябва да се използва за оценката.	
2.3.4 Краткосрочен план – Посока на изменение	0 = стабилен + = нараства - = намалява x = неизвестни	

2.3.5 Краткосрочен план – Степен на изменение Незадължително	a) Минимум	Процентното изменение за периода посочен в поле 2.3.3. – ако е точна цифра, да се посочи стойност за „минимум“ и „максимум“
	б) Максимум	Аналогично както а)
2.3.6 Дългосрочен план- Период Незадължително	Тенденция за 24 годишен период. ЗТук посочете използвания период.	
2.3.7 Дългосрочен план- Посока на изменение Незадължително	0 = стабилен + = нараства - = намалява x = неизвестни	
2.3.8 Дългосрочен план- Степен на изменение Незадължително	a) Минимум	Процентното изменение за периода посочен в поле 2.3.6. – ако е точна цифра, да се посочи стойност за „минимум“ и „максимум“
	б) Максимум	Аналогично както а)
2.3.9 Благоприятни референтни стойности на разпространение	a) В км ² . Приложете карта като GIS файл, ако е налична.	
	b) Ако са използвани оператори (≈, >, >>) за оценката, да се посочи тук съответния символ (≈ „приблизително равно на“, > „по-голямо от“, >> „много по-голямо от“)	
	c) Ако благоприятно референтно разпространение е неизвестно отбележете с “x”	
	d) Отбележете използваните методи за установяване на референтната стойност, ако е различна от оператор (свободен текст)	
2.3.10 Причина за промяната Дали разликата между отчетената стойност в поле 2.3.1. и стойността от предишния период на отчитане се дължи главно на:	a) действителна причина? <i>ДА/НЕ</i>	
	b) подобро знание/по точни данни? <i>ДА/НЕ</i>	
	c) ползване на различен метод (напр. “Range tool”)? <i>ДА/НЕ</i>	
2.4 Популация		
2.4.1 Оценка размера на популацията (използване на индивиди или одобрени изключения където е възможно)	a) Единица	Индивид или одобрено изключение (виж референтния портал)
	b) Минимум	Където точна стойност е известна докладвайте същата цифра за минимум и максимум
	c) Максимум	
2.4.2 Оценка размера на популацията	a) Единици ¹	
	b) Минимум	

¹Ако е използвана популационна единица различна от „индивиди“ или единица от списъка с изключение, то се препоръчва тези данни да бъдат конвертирани в „индивиди“. Конвертираните данни трябва да бъдат отчетени в поле 2.4.1.

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ

(използвайки популационни единици различни от индивиди) Незадължително (ако 2.4.1 е попълнено)	с) Максимум	
2.4.3 Допълнителна информация за оценката популацията/конвертиране Незадължително	а) Дефиниция за „местност“	Ако “местност” е използвано като популационна единица, този термин трябва да бъде описан.
	б) Метод за конвертиране на данните	Моля обяснете как данните са били конвертирани в брой индивиди.
	с) Проблеми при определяне оценката на размера на популацията	Тази информация ще помогне за бъдещото използване на популационните единици
2.4.4 Година или период	Година или период на отчитане на размера на популацията.	
2.4.5 Използван метод - Размер на популацията	3 = пълно проучване и/или пълна и статистически достоверна схема за пробонабиране 2 = частични данни (по малко точно пробонабиране) с някои екстраполации 1 = Изчисления на базата на експертно мнение без или с минимални проби 0 = няма данни (в някои случаи тенденцията е неизвестна)	
2.4.6 Краткосрочен план – Период	12-годишен времеви период или период максимално близък до него.(първият период е 2001-2012 г.). Посочете използвания период тук. Краткосрочната тенденция трябва да се използва за оценката.	
2.4.7 Краткосрочен план – Посока на изменение	0 = стабилен + = нараства - = намалява x = неизвестен	
2.4.8 Краткосрочен план – Степен на изменение Незадължително	а) Минимум	Процентното изменение за периода посочен в поле 2.4.6. – ако е точна цифра, да се посочи стойност за „минимум“ и „максимум
	б) Максимум	Аналогично както а)
	с) Доверителен интервал	Посочете интервала на достоверност когато е използвана статистически надеждна схема на семплиране (поле 2.4.5).
2.4.9 Краткосрочен план – Използвани методи	3 = пълно проучване и/или пълна и статистически достоверна схема за пробонабиране 2 = частични данни (по малко точно пробонабиране) с някои екстраполации 1 = Изчисления на базата на експертно мнение без или с минимални проби 0 = няма данни (в някои случаи тенденцията е неизвестна)	
2.4.10 Дългосрочен план - Период Незадължително	Тренд калкулиран за 24 годишен период. За докладите през 2013 това не е задължително (полета 2.4.10 - 2.4.13). Тук посочете използвания период.	

2.4.11 Дългосрочен план - Посока на изменение	0 = стабилен + = нарастващ - = намаляващ x = неизвестен	
2.4.12 Дългосрочен план - Степен на изменение	a) Минимум	Процентното изменение за периода посочен в поле 2.4.10. – ако е точна цифра, да се посочи стойност за „минимум“ и „максимум
	b) Максимум	Аналогично както а)
	c) Доверителен интервал	Посочете интервала на достоверност когато използвания метод е номер 3 (поле 2.4.9)
2.4.13 Дългосрочно изменение. Използвани методи.	3 = пълно проучване и/или пълна и статистически достоверна схема за пробонабиране 2 = частични данни (по малко точно пробонабиране) с някои екстраполации 1 = Изчисления на базата на експертно мнение без или с минимални проби 0 = няма данни (в някои случаи тенденцията е неизвестна)	
2.4.14 Благоприятни референтни стойности на популацията	a) брой индивиди/одобрени изключения/други единици	
	b) Посочете ако са използвани оператори (използвани символи \approx , $>$, $>>$, $<$)	
	c) Ако благоприятната референтна популация е неизвестна посочете с “x”	
	d) Посочете използваните методи за определяне на референтната стойност ако е различна от оператор (свободен текст)	
2.4.15 Допълнителна информация Дали разликата между отчетената стойност в поле 2.4.1. или 2.4.2 и стойността от предишния период на отчитане се дължи главно на	a) действителна причина? <i>ДА/НЕ</i>	
	b) подобро знание/по точни данни? <i>ДА/НЕ</i>	
	c) ползване на различен метод (напр. “Range tool”)? <i>ДА/НЕ</i>	
2.5 Местообитание на видове		
2.5.1 Определяне на площта	Определяне на площта в км ²	
2.5.2 Година или период	Година или период, за които са събрани данните за площта на местообитанието.	
2.5.3 Използван метод - местообитание	3 = пълно изследване или детайлна статистическа оценка 2 = Изчисления на базата на частични данни с някои екстраполации и/или моделиране 1 = Изчисления на базата на експертно мнение без или с минимални проби 0 = Няма данни	
2.5.4 Качество на местообитанието	a) Да бъде посочено като добро/средно/лошо/неизвестно	
	b) Опишете как качеството е било оценено (свободен текст)	
2.5.5 Краткосрочен план - Период	12-годишен времеви период или период максимално близък до него.(първият период е 2001-2012 г.). Посочете използвания период тук. Краткосрочната тенденция трябва да се използва за оценката.	

2.5.6 Краткосрочен план – Посока на изменение	0 = стабилен + = нарастващ - = намаляващ x = неизвестен	
2.5.7 Дългосрочен план - Период Незадължително	Тренд калкулиран за 24 годишен период. За докладите през 2013 това не е задължително (полета 2.5.7 - 2.5.8). Повече информация има в Насоките за попълване на формуляра.	
2.5.8 Дългосрочен план – Посока на изменение	0 = стабилен + = нарастващ - = намаляващ x = неизвестен	
2.5.9 Площ на подходящите местообитания на вида	а) Посочете площта на подходящите местообитания в км ² ако е подходящо. Включително и площи за които се предполага, че са подходящи но не е регистрирано наблюдение на вида. б) Липсата на данни може да бъде посочена като '0'	
2.5.10. Причини за промяна Дали разликата между посочената стойност в 2.5.1 и предишния период на отчитане се дължи главно на:	а) действителна причина? <i>ДА/НЕ</i>	
	б) подобро знание/по точни данни? <i>ДА/НЕ</i>	
	в) ползване на различен метод (напр. "Range tool")? <i>ДА/НЕ</i>	
2.6 Основни въздействия		
а) Въздействия	б) Степенуване	в) Определяне на замърсяването
Избройте максимално 20 въздействия. Използвайте кодовете от списъка със заплахи и въздействия до мин. 2-ро ниво ¹	<ul style="list-style-type: none"> • Н = висока значимост (макс 5 броя) • М = средна значимост • L = ниска значимост 	<i>незадължително</i>
2.6.1 Използвани методи – Въздействия	3 = основан изцяло или в по-голяма степен на реални данни от зони/присъствие или други източници на данни 2 = главно основано на експертно мнение и други данни 1 = основано само на експертно мнение	
2.7 Заплахи		
а) Заплаха	б) Степенуване	в) Определяне на замърсяването
Както за „Въздействия“	Както за „Въздействия“	<i>Незадължително</i>
2.7.1. Използвани методи – заплахи	2 = моделиране 1 = експертно мнение	
2.8 Допълнителна информация		
2.8.1. Обосновка на стойността (в %) използвана за оценяване на тенденциите	В случай, че страната членка не използва стойността от 1% на година за оценяване на тенденциите, както е посочено в матрицата, това трябва да бъде обосновано в свободен текст в това поле.	

¹ Списък на заплахите и въздействията е наличен на Референтния портал.

2.8.2. Друга относима информация	Свободен текст.
2.8.3. Транс-гранична оценка	Когато 2 или повече страни членки са направили съвместна оценка на природозащитния статус на транс-гранични популации, това трябва да бъде обяснено тук. Посочете ясно участващите страни членки, как е била направена оценката и всякакви други съвместни инициативи, които са били изпълнени с цел съвместно управление на видовете (напр. план за управление на популациите).
2.9 Изводи <i>(оценка на природозащитния статус в края на периода на докладване)</i>	
2.9.1. Разпространение	а) Благоприятен (FV)/ Неблагоприятно (U1) / Лошо (U2) / Неизвестно (XX) б) Ако ПС е U1 или U2, използването на показатели за а е препоръчително ¹
2.9.2. Популация	а) Благоприятен (FV)/ Неблагоприятно (U1) / Лошо (U2) / Неизвестно (XX) б) Ако ПС е U1 или U2, използването на показатели за а е препоръчително ³
2.9.3 Местообитания на видове	а) Благоприятен (FV)/ Неблагоприятно (U1) / Лошо (U2) / Неизвестно (XX) б) Ако ПС е U1 или U2, използването на показатели за а е препоръчително ³
2.9.4 Бъдещи перспективи	а) Благоприятен (FV)/ Неблагоприятно (U1) / Лошо (U2) / Неизвестно (XX) б) Ако ПС е U1 или U2, използването на показатели за а е препоръчително ³
2.9.5 Цялостна оценка на Природозащитния статус	Благоприятен (FV)/ Неблагоприятно (U1) / Лошо (U2) / Неизвестно (XX)
2.9.6 Цялостна тенденция в Природозащитния статус	Ако цялостната оценка на природозащитния статус е U1 или U2, задължително използвайте показателя '+' (подобрява се), '-' (влошава се), '=' (стабилно) или 'x' (неизвестно)

3. Информация за НАТУРА 2000 & Анекс II видове <i>на Биогеографско ниво</i>		
3.1 Популация		
3.1.1 Размер на популацията	а) Единица	Използвайте същата единица като 2.4
Оценка на размера на популацията включена в мрежата (в съответния биогеографски регион).	б) Минимум	
	в) Максимум	

¹ Ако природозащитния статус е незадоволителен или лош, е препоръчително да се посочи дали статуса е „+“ (подобряващ се) или „-“ (влошаващ се), '=' (стабилен) или 'x' (неизвестен).

3.1.2 Използван метод		3 = пълно изследване или детайлна статистическа оценка 2 = Изчисления на базата на частични данни с някои екстраполации и/или моделиране 1 = Изчисления на базата на експертно мнение без или с минимални проби 0 = Няма данни												
3.1.3 Тенденция в размера на популацията в рамките на мрежата (Краткосрочно изменение) Незадължително		0 = стабилен + = нарастващ - = намаляващ x = неизвестен												
3.2 Природозащитни мерки														
Да се посочат до 20 мерки, взети по време на отчетния период (т.е. които вече са внедрени) и да се даде информация за тяхното значение, местоположение и оценка. Да се използват кодовете от списъка с мерки за консервация от справочния портал. Полета 3.2.2 - 3.2.5 да се попълнят за всяка отчетна мярка.														
3.2.1 Мярка	3.2.2. Тип				3.2.3 Степенуване	3.2.4 Местоположение			3.2.5. Широка оценка на мярката					
	Отбележете с отметка приложимия тип или типове мерки за консервация					Отбележете с отметка къде предимно е била прилагана мярката			Отбележете с отметка подходящото					
	а) Законови/статутни	б) Административни	в) Договорни	г) Повтарящи се		а) в мрежата	б) извън мрежата	в) и двете	а) Поддържане	б) Подобряване	в) Дългосрочна	г) Без ефект	д) Неизвестен ефект	е) Не е оценен
Използват се кодове от списъка на природозащитните мерки					Отбележи - използвайки главно 'Н' – до 5 от най-важните мерки									